

Hva skal til for at flere barn og unge får delta i organiserte fritidsaktiviteter?

Ungdomspanelet's innspill til utforming av en nasjonal fritidskortordning

BARNE-, UNGDOMS-
OG FAMILIEDIREKTORATET

Postadresse:
Postboks 2233
3103 Tønsberg

Besøksadresse:
Fredrik Selmers vei 3
0663 Oslo

Sentralbord:
466 15 000

Utgitt:
2020

ISBN: (digital utgave)
978-82-8286-356-8

Illustrasjonsfoto:
Bufdir og BFD

Innhold

1. Om ungdomspanelet	4
Bakgrunn.....	4
Formål.....	4
Rekruttering til ungdomspanelet	4
Panelets medlemmer	4
2. Slik har ungdomspanelet jobbet	5
3. Hvorfor deltagelse i fritidsaktiviteter er viktig	6
4. Barrierer for deltagelse i fritidsaktiviteter	7
5. Hva skal til for at en nasjonal fritidskortordning kan nå målet om økt deltagelse.....	8
Kollektivtransport	9
Utvalg av aktiviteter	9
Tilrettelegging	9
6. Anbefalinger til form og innhold for en nasjonal fritidskortordning	10
Hva er en fast og organisert fritidsaktivitet?	10
Hvilket beløp skal hvert barn motta?	10
Hvordan skal fritidskortet oppleves relevant for ulike aldersgrupper?	11
Hvordan sikre at barn og unge får velge selv?	12
Hvordan kan kommunen sikre barn og unges medvirkning for å bidra til økt deltagelse og bruk av fritidskortet?.....	12
7. Panelets anbefalinger for en digital løsning.....	13
Tilgjengelig for alle	13
God oversikt over tilbud i kommunen	13
Enkelt å velge aktivitet og melde seg på.....	14
Kvalitetssikring og godkjenning	14

1. Om ungdomspanelet

Bakgrunn

Regjeringen har satt i gang et arbeid med å utrede og prøve ut en nasjonal fritidskortordning. En fritidskortordning skal bidra til å dekke utgifter til faste, organiserte fritidsaktiviteter for barn i alderen 6–18 år. Målet er at flere barn og unge skal få mulighet til å delta i faste, organiserte fritidsaktiviteter. Barn skal selv kunne velge hvilken faste, organiserte aktivitet de ønsker å bruke midlene på. I ordningen står samarbeid mellom kommune og frivillig sektor sentralt.

Bufdir har ansvar for å utrede og prøve ut en nasjonal fritidskortordning, inkludert å utvikle en digital løsning.

Bufdir har også vært sekretariat for det nasjonale ungdomspanelet som skal bidra til ungdomsmedvirkning i vurderingen av en nasjonal ordning.

Formål

Formålet med ungdomspanelet er å gi anbefalinger til Barne- og familiedepartementet om hvordan en fritidskortordning kan bidra til å nå målet om at flere barn og unge får delta i organiserte fritidsaktiviteter.

Rekruttering til ungdomspanelet

Bufdir valgte å ta i bruk etablerte strukturer for ungdomsmedvirkning og inviterte barne- og ungdomsorganisasjoner, medvirkningsorganer for ungdom og fritidsklubber/lavterskeltilbud for ungdom til å nominere medlemmer til panelet. I invitasjonen ble det presisert at ungdommene skulle nomineres av annen ungdom.

Bufdir mottok 16 nominasjoner. I den endelige sammensetningen av panelet er det tatt hensyn til fordeling mellom ulike rekrutteringsarenaer, kjønn, geografi (spredning over fem landsdeler), type sted (land og by) og at deltagerne representerer ulike interesser og fritidsaktiviteter.

Panelets medlemmer

Lasse Hordnes, Bergen
Mahmoud Zamzoum, Bodø
Daniel Aarvik, Bergen
Zaineb Abdulsatar, Trondheim
Simen Hagen Korsbakken, Løten
Maria Dragland, Lyngdal
Vilde Johanne Aslaksdatter Aftenstjerne, Askim
Malaika Solaimani, Oslo
Karine Berge, Varhaug

2. Slik har ungdomspanelet jobbet

Ungdomspanelet har hatt fire samlinger siden oppstarten i september 2020. I tillegg har ungdommene jobbet mellom samlingene for å innhente synspunkter fra venner, skoleklasser og nettverk. Panelet fikk opplæring i arbeidsverktøyet «splotting» for å innhente innspill. De gjennomførte også intervjuer med jevnaldrende.

Panelet hadde sitt første møte i Oslo 18.–19. september. Da fikk de møte statssekretær Jorunn Hallaråker Heggelund. På grunn av koronasituasjonen gikk panelet over til å jobbe digitalt fra oktober.

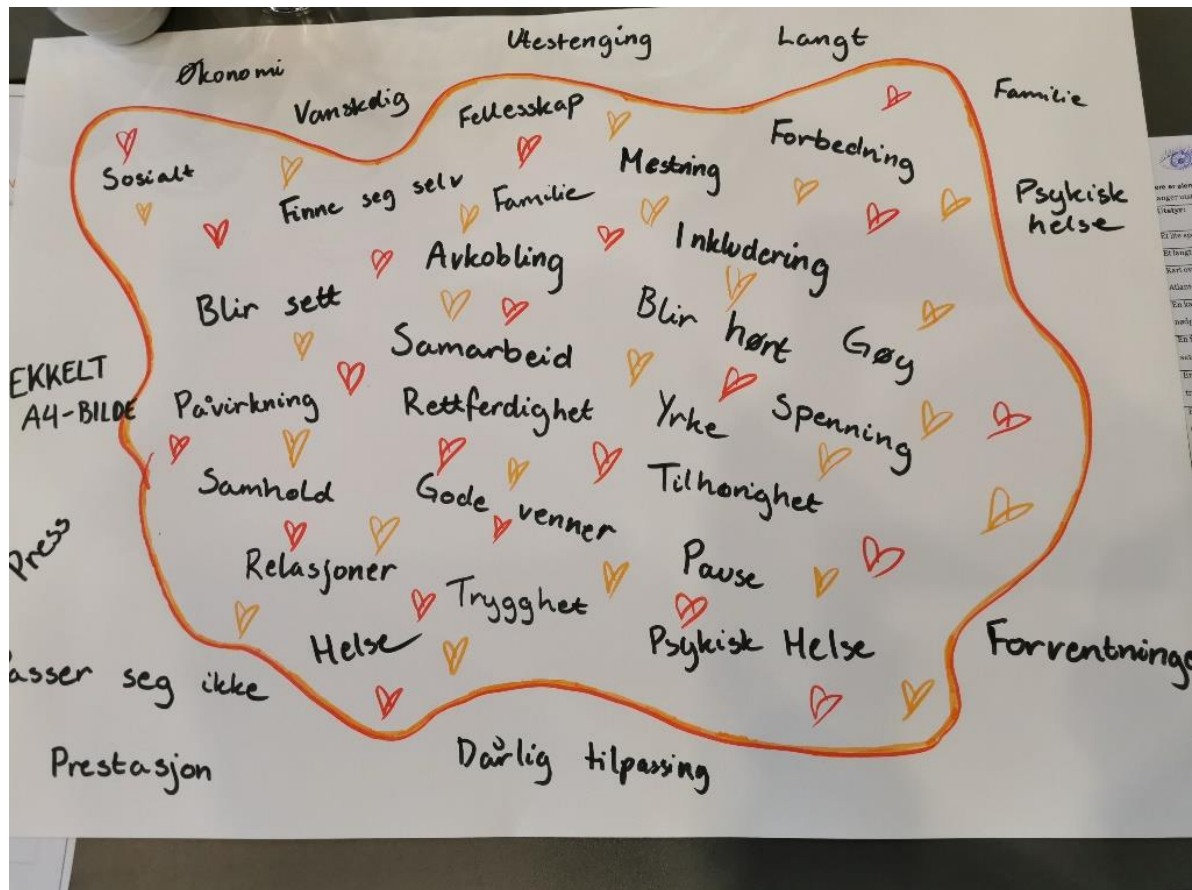
Dette skulle ungdomspanelet jobbe med:

- Identifisere hvorfor deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter er viktig.
- Undersøke barrierer for deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter.
- Utforske hva som skal til for at fritidskortet kan bidra til at flere barn og unge får delta i organiserte fritidsaktiviteter.
- Utforme anbefalinger til form og innhold for en nasjonal fritidskortordning, inkludert den digitale løsningen.

Bufdir har fått bistand fra LNU, Ungdom og Fritid, og Unge funksjonshemmede i fasilitering av panelets samlinger.

3. Hvorfor deltagelse i fritidsaktiviteter er viktig

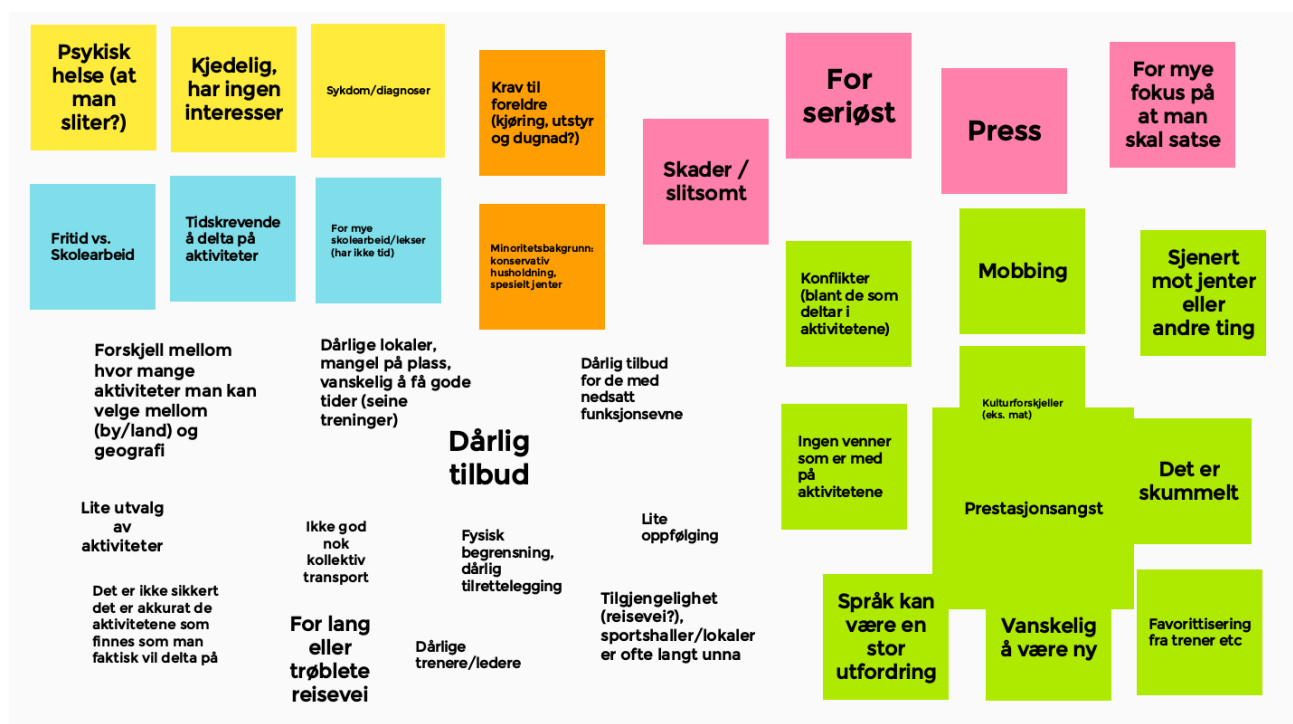
Panelet mener at deltagelse i fritidsaktiviteter bidrar til inkludering og fellesskap. Panelet er også opptatt av at det å delta i fritidsaktiviteter bidrar til den enkeltes følelse av mestring og tilhørighet. Deltagelse i fritidsaktiviteter er positivt og gøy!

4. Barrierer for deltagelse i fritidsaktiviteter

Panelet har identifisert en rekke barrierer for deltagelse i fritidsaktiviteter:

- Dårlig økonomi er en stor barriere for deltagelse i ulike fritidsaktiviteter. Det inkluderer deltageravgift, men handler om mye mer, blant annet transport, utstyr og reiser. Kostnader øker ofte med alder.
- Det er stor forskjell i landet, og mellom bygd og by, på utvalget av fritidsaktiviteter. Mange steder er det bare noen få aktiviteter som de fleste deltar på. Ikke alle ønsker å delta i idrett.
- Manglende eller utilstrekkelig kollektivtransport er et problem for mange som ikke bor i de store byene.
- Foreldre kan være en barriere for deltagelse fordi de kanskje ikke vet hva som finnes av fritidstilbud, at de ikke er interessert, at de ikke bidrar, eller at de ikke lar barn/ungdom velge aktiviteter selv.
- Dårlig tilbud for de med nedsatt funksjonsevne er en stor barriere for likeverdig deltagelse og er ekskluderende.
- For mange kan stress og press (at man må «satse»), være en barriere for deltagelse i en rekke organiserte aktiviteter, eller grunn til at man slutter etter hvert som man blir eldre.
- For noen kan deltagelse i fritidsaktiviteter føles utrygt; det er skummelt å være ny, eller man kan være utsatt for mobbing eller utestengning.

5. Hva skal til for at en nasjonal fritidskortordning kan nå målet om økt deltagelse

En nasjonal fritidskortordning vil kunne bidra til å lette på økonomiske barrierer for deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter. En fritidskortordning kan også bidra til:

- forbedret innsats i kommunene for å øke deltagelse
- økt foreldreinvolvering fordi noe av den økonomiske byrden er lettet
- økt mestringsfølelse og fellesskap
- motvirke utenforskap/mobbing

Men panelet har prioritert tre områder der det er behov for økt innsats fra kommunene for at en nasjonal fritidskortordning skal nå målet om økt deltagelse. De tre områdene er kollektivtransport, utvalg av aktiviteter og tilrettelegging.

Kollektivtransport

Transport til og fra aktiviteter er først og fremst et problem på bygda. Det er ikke så vanskelig i Oslo eller andre storbyer. Men kollektivtilbudet varierer likevel også i byene der det bor mange folk. I de kommunene der barn og unge allerede får *gratis* busskort/skoleskyss, bør dette utvides til å gjelde også utenfor skoletiden og i helger. Det bør også kunne brukes på tvers av kommunegrensene. Gode transportmuligheter er også særlig viktig for å inkludere de med nedsatt funksjonsevne.

Kommunen kan også oppfordre til, og administrere, en ordning med samkjøring til aktiviteter der kollektivtilbudet er for dårlig.

For at fritidskortet skal oppfylle intensjonen, mener panelet at kommunene må forbedre kollektivtilbudet og gjøre kollektivtransporten billigere og mer tilgjengelig for alle.

Utvalg av aktiviteter

Fritidskortet løser ikke problemet med at små kommuner har et begrenset fritidstilbud. I de store byene er det mange mulige aktiviteter for barn og unge, og lettere å finne noe man liker. Det er derfor viktig med en oversikt over hva som finnes av aktiviteter i nabokommunene. Det er også viktig at kommunen opplyser om tilbud som ikke koster penger.

Når kommunen opplever at flere barn og unge har penger og mulighet til å delta, vil det trolig komme flere aktivitetstilbud også lokalt.

Tilrettelegging

For mange kan manglende tilrettelegging være en barriere for deltagelse. Kommunen må passe på at det er universell utforming i aktivitetstilbudene. Mangler kommunen kunnskap om hvordan de skal få dette til, må den søke kunnskap der den finnes. Det er viktig å involvere de det gjelder i prosessen.

Kommunen må legge bedre til rette for at de med funksjonsnedsettelse også skal kunne delta på ulike arrangementer og aktiviteter. Det viktige er at det ikke blir aktiviteter bare for de med nedsatt funksjonsevne, men at de inkluderes likt sammen med de andre.

6. Anbefalinger til form og innhold for en nasjonal fritidskortordning

Hva er en fast og organisert fritidsaktivitet?

Regjeringen har bestemt at en fritidskortordning skal dekke *faste og organiserte* fritidsaktiviteter. Ungdomspanelet har definert dette som regelmessige aktiviteter som har en ansvarlig arrangør, og med aktiviteter som er planlagt på forhånd.

Regelmessig aktivitet

En fritidsaktivitet er fast og organisert når den skjer regelmessig. Det må også være et minstekrav til antall ganger aktiviteten skjer i løpet av et halvår. Panelet anbefaler seks ganger i halvåret. Samtidig er panelet opptatt av at kommunen kan gi unntak for dette. Bakgrunn for diskusjonen var at det er stor forskjell på aktiviteter i forhold til hyppighet, og at en rekke idretter er sesongbasert.

Ansvarlig arrangør

Panelet var også enige om at kommunen, idrettslag, organisasjoner og frivillige (også enkeltpersoner) bør kunne organisere aktiviteter som dekkes av fritidskortet, så lenge de godkjennes av kommunen. Det er viktig å sikre at aktiviteter er trygge for barn og unge.

Planlagt aktivitet

For at en aktivitet skal anses som fast og organisert, bør det være planlagt på forhånd med en som er ansvarlig for gjennomføring. Dette gjelder også aktiviteter som organiseres av fritidsklubber.

Hvilket beløp skal hvert barn motta?

I forsøket med fritidskort i tolv kommuner er det slik at hvert barn får 1000 kroner utbetalt i halvåret.

Panelet mener derimot at det bør være en årlig utbetaling 1. januar.

Panelet anbefaler også at grunnbeløpet bør være 2000 kroner i året for barn og unge i alderen 6–13 år og deretter øke til 4000 i året for aldersgruppen 13–18 år. Dette er fordi det er større frafall blant unge mellom 13 og 18, og fordi aktiviteter ofte blir dyrere. Økningen bør skje det året ungdommen fyller 13 år.

Det er viktig at det er mulighet for å søke kommunen om mer penger utover grunnbeløpet hvis det er behov.

Hvordan skal fritidskortet oppleves relevant for ulike aldersgrupper?

Panelet har vært opptatt av at behov og barrierer for deltagelse endrer seg over tid. Det er derfor viktig med ulike strategier for å nå ut til hele målgruppen for fritidskortet.

Barnetrinnet

- Informasjon om fritidskortordningen må være lett å forstå for foreldre og må være tilgjengelig på ulike språk.
- Involvere foreldre gjennom foreldremøter og utviklingssamtaler i skolen.
- Egen informasjon til yngre barn om tilbud med bildetekst eller videoer.
- Informasjon til barn om hva fritidskortet er på skolen, for eksempel gjennom gymtimer.
- Introduksjonstilbud i idrettslag.

Ungdomstrinnet

- Involvere foreldre gjennom foreldremøter og utviklingssamtaler i skolen.
- Sikre informasjonsflyt til barn og foreldre i overgangen mellom barne- og ungdomstrinn.
- Være tydelig i formidlingen om at det er en universell ordning (den er for alle).
- Formidlingen må være mindre «barnslig» enn til yngre aldersgrupper.
- Informere ungdom gjennom sosiale medier (TikTok, SnapChat og Instagram) og bruke kjente personer og influensere. Panelet anbefaler å lære av Helsedirektoratets bruk av sosiale medier for å nå ungdom.
- Informasjon om fritidskortet og ulike tilbud gjennom infoskjermer på skolen.
- Informasjon til ungdom om hva fritidskortet er på skolen, for eksempel gjennom gymtimer.

Eldre ungdommer

- Viktig å synliggjøre bredden av tilbud, inkludert lavterskel-tilbud. Formidling av tilbudet må utvikles med tanke på andre barrierer for deltagelse enn økonomi (manglende tilbud, press, mangel på god kollektivtransport).
- Være tydelig i formidlingen om at det er en universell ordning (den er for alle).
- Informere gjennom sosiale medier (TikTok, SnapChat og Instagram) og bruke kjente personer og influensere. Panelet anbefaler å lære av Helsedirektoratets infokampanjer/videoer til ungdom og bruk av sosiale medier.
- Reklame for ordningen spesielt rettet mot eldre ungdom, for eksempel på bussen, på kino og reklameplakater.

Hvordan sikre at foreldre er involvert?

Panelet har identifisert foreldre som en barriere for deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter og er opptatt av å øke foreldres involvering. Panelet hadde en lengre diskusjon knyttet til hvorvidt foreldre må godkjenne bruk av fritidskortet, og i så fall om ungdom over 15 ikke trenger godkjenning.

Panelet har gjennom votering kommet frem til at bruk av fritidskortet (betaling) bør godkjennes av foresatte for alle under 18 år.

Argumenter for dette er:

- Foreldre bør være involvert i sine barn/ungdommers liv og vite hva de gjør på fritiden.
- Mange aktiviteter vil uansett kreve involvering fra foreldre (kjøp av utstyr og transport) – da er det viktig å være godt informert.

Hvordan bidra til at barn og unge får velge selv?

Regjeringen vil at barn selv skal kunne velge hvilken aktivitet de ønsker å bruke midlene på.

Panelet har identifisert følgende strategier for å bidra til at barn og unge får velge selv:

- Selv om yngre barn kan trenge hjelp til å velge, må foreldre oppfordres til å la barn velge selv så langt det lar seg gjøre.
- Innarbeide et system i digital løsning (se kapittel 7) som sikrer at foresatte må huke av for at de har involvert barnet i valg av aktivitet. Både foreldre og barn godkjenner aktiviteten.
- Utviklingssamtaler på skolen er en god arena for å informere barn og foresatte, og oppfordre til at barn kan velge selv.
- Bruk skoletimer til å kartlegge egne interesser.
- Lærere eller andre på skolen må ha kjennskap til ordningen, slik at barn og ungdom kan snakke med dem hvis de ikke får brukt ordningen slik de vil.

Hvordan kan kommunen sikre barn og unges medvirkning for å bidra til økt deltagelse og bruk av fritidskortet?

Barn og ungdom i kommunene må involveres for at fritidskortet skal bidra til økt deltagelse:

- Det er viktig å benytte seg av eksisterende arenaer for barne- og ungdomsmedvirkning, som skolenes elevråd og kommunale og fylkeskommunale ungdomsråd (ungdommenes bystyre/kommunestyre).
- Ungdom kan være med på å dele informasjon – barn og unge vil være mer interessert hvis budskapet formidles av ungdom selv.
- Bruke skoletimer for å kartlegge hva barn og ungdom i kommunen interesserer seg for.
- Regelmessig spørreundersøkelse/evaluering for å vurdere om ordningen treffer behovene til barn og unge, og om de føler at de får velge aktiviteter selv.

7. Panelets anbefalinger for en digital løsning

Panelet har kommet med noen ideer og anbefalinger til hvordan en digital løsning kan bidra til at man når målet med fritidskortordningen; at flere barn og unge får delta i organiserte fritidsaktiviteter.

Brukervennlig

- Det bør være en nasjonal nettside / digital løsning med én logo som benyttes over hele landet. Kommunene bør ha informasjon og lenke til den digitale løsningen på sine hjemmesider.
- Innlogging kan skje gjennom for eksempel Feide og BankID for barn/ungdommer. Foreldre kan bruke ID for innlogging og godkjenning.
- Den nasjonale nettsiden / digitale løsningen må være brukervennlig og universelt utformet (tilrettelagt for brukere med nedsatt funksjonsevne, for eksempel svaksynte)
- Layout må være attraktivt for flere aldersgrupper.
- Løsningen må være oversiktlig. Man skal ikke behøve å gå frem og tilbake mellom nettlesere, og alle funksjoner bør være godt synlige.
- Den nasjonale nettsiden / digitale løsningen bør i så stor grad som mulig ligne på andre funksjoner på nett, for eksempel en nettbutikk, der man kan velge favoritter og har full oversikt i en «handlekurv». Da har man også oversikt over pris og om man overstiger den totale summen som dekkes av fritidskortet.

Tilgjengelig for alle

- Den nasjonale nettsiden / digitale løsningen må være tilgjengelig på flere språk.
- Løsningen bør ha en chat-bot som kan svare på spørsmål (på flere språk).
- Løsningen bør ha en FAQ-side («ofte stilte spørsmål»).
- Det bør være noen i kommunen som har ansvar for å svare på spørsmål om ordningen og den digitale løsningen.
- Løsningen bør være ubyråkratisk: Man skal ikke måtte svare på masse spørsmål eller fylle ut skjemaer.
- Både foreldre og barn/ungdom bør ha tilgang til den digitale løsningen. Barn/ungdom bør kunne logge seg på uavhengig av foreldre for å se de ulike tilbudene.

God oversikt over tilbud

- Den digitale løsningen bør ha oversikt over alle tilbudene i alle kommuner, også de som er gratis.
- I oversikten over tilbud må det være mulig å filtrere:
 - type aktivitet
 - pris (inkludert tilbud som er gratis)
 - behov for utstyr og andre kostnader utover deltageravgift

- aldersgrupper
- sted
- antall deltagere
- aktiviteter som er universelt utformet / tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne
- I oversikten over tilbud bør det legges inn informasjon om aktiviteten tilbyr prøvetimer, slik at man får mulighet til å teste en aktivitet før man forplikter seg.

Enkelt å velge aktivitet og melde seg på

- Ideer for å bidra til at man finner en aktivitet som passer:
 - En «valgomat» eller quiz med spørsmål om interesser som kan hjelpe barn/foreldre å velge en aktivitet som passer
 - Pop-up med «ukens mest unike aktivitet»
 - Lenke fra aktiviteten til arrangørens nettside eller kontaktinformasjon
- Det er vanskelig for panelet å si noe om hva som er den beste tekniske løsningen for påmelding (om det skjer via digital løsning eller gjennom tilbyder). Det viktigste er at det er enkelt. Hvis påmelding ikke skjer gjennom nettsiden / den digitale løsningen, bør det ligge en tydelig lenke til påmelding under aktiviteten. Dette gjelder også for prøvetimer.

Kvalitetssikring og godkjenning

- Påminnelse før betaling om at beløp på konto gjelder halvår eller helt år (panelet anbefaler utbetaling hvert år).
- Tydelig angre-/sletteknapp før betaling.
- Både foreldre og barn godkjenner aktiviteten (Bank ID for foreldre).
- Huke av for at man har lest hva aktiviteten innebærer.
- Foreldre må huke av for at barnet selv har valgt aktiviteten.

Bufdir

Bufdir.no